

A „Memorandum a tibeti nép valódi autonómiájáért” dokumentum ezen jegyzetét ünnepélyesen adták át őszentsége a Dalai Láma követei kínai tárgyalófeleknek a tárgyalások kilencedik fordulóján Pekingben, a Kínai Népköztársaságban.

[Kelt: 2010. február 18., csütörtök, 21:07]

A tibeti eredetiből fordítva

Jegyzet a Memorandum a tibeti nép valódi autonómiájáért dokumentumhoz

Bevezetés

Ez a jegyzet választ ad a tárgyalások nyolcadik körében, 2008. október 31-én Pekingben a Kínai Népköztársaság kormányának átadott Memorandum a tibeti nép valódi autonómiájáért (a továbbiakban: „Memorandum”) tartalmával kapcsolatban a kínai központi kormány által felhozott főbb aggályokra és ellenvetésekre.

Aprólékosan tanulmányozva Tu Csing-lin miniszter és Csu Vej-csün miniszterhelyettes válaszait és reakcióit, amelyeket a tárgyalások során fogalmaztak meg, beleértve az írott Jegyzetet, valamint a kínai központi kormány által a tárgyalások után kiadott nyilatkozatokat, úgy tűnik, hogy a Memorandumban említett kérdések némelyikét a kínai központi kormány félreérthette, míg másokat nem értett.

A kínai központi kormány azon a véleményen van, hogy a Memorandum ellenkezik a Kínai Népköztársaság alkotmányával és a „három köteléssel”¹. A tibeti oldal úgy véli, hogy a tibeti nép szükségletei, amelyekre a Memorandum kitér, kielégíthetőek az alkotmány és annak az autonómiára vonatkozó elvei keretein belül és szellemiségének megfelelően, és hogy ezek a javaslatok nem ellenkeznek, és nem ütköznek a „három köteléssel”. Úgy hisszük, hogy ez a jegyzet segít megvilágítani mindezt.

Őszentsége a Dalai Láma kezdeményezte a belső tárgyalásokat már 1974-ben, hogy a függetlenség áhítása helyett az autonómia terén kötendő megállapodással rendezze Tibet jövőbeni státuszát. 1979-ben Teng Hsziao-ping kínai vezető hajlandóságát fejezte ki minden kérdés megvitatására és megoldására, Tibet függetlenségét kivéve. Azóta őszentsége a Dalai Láma számos kezdeményezést tett egy kölcsönösen elfogadható megoldás elérésére Tibet kérdésében. E tevékenységét őszentsége a Dalai Láma állhatatosan a középút ösvényén haladva végzi, vagyis tárgyalás útján törekszik egy kölcsönösen elfogadható és kölcsönösen előnyös megoldásra a békülés és megegyezés szellemében. Az ötponos béketervet és a strasbourgi javaslatot ebben a szellemben

terjesztette elő. Mivel ezek a kezdeményezések nem látszottak pozitív választ eredményezni a kínai központi kormány részéről, és 1989 márciusában hadiállapot alakult ki, Tibet helyzete pedig egyre romlott, őszentsége a Dalai Láma kénytelen volt 1991-ben hatástalannak nyilvánítani strasbourgi javaslatát. Őszentsége a Dalai Láma azonban továbbra is a középút elkötelezett követője.

A kínai központi kormány és őszentsége a Dalai Láma küldöttei közötti párbeszéd újbóli megkezdése 2002-ben lehetővé tette, hogy mindkét fél beszámoljon álláspontjáról és jobban megértse a másik oldal aggályait, szükségleteit és érdekeit. Őszentsége a Dalai Láma továbbá a kínai központi kormány valódi aggályainak, szükségleteinek és érdekeinek figyelembe vételével alaposan és kellő figyelemmel megfontolta a helyzet valódiságát. Ez tükrözi őszentsége a Dalai Láma rugalmasságát, nyitottságát és pragmatizmusát, és még inkább őszinteségét és eltökéltségét egy kölcsönösen előnyös megoldás megtalálására.

A Memorandum a tibeti nép valódi autonómiájáért a kínai központi kormány által a tárgyalások hetedik fordulóján, 2008 júliusában tett javaslatra adott válaszként készült. A kínai központi kormány által a Memorandumra adott reakciók és fő kritikák azonban látszólag nem a hivatalosan előterjesztett javaslatból fakadtak, hanem korábbi nyilvános javaslatokból és eltérő időkben és környezetben tett nyilatkozatokból.

A Memorandum és a jelen jegyzet nyomatékosan hangsúlyozza, hogy őszentsége a Dalai Láma nem függetlenségre vagy elszakadásra törekszik, hanem az alkotmány keretébe és autonómiára vonatkozó elveibe illeszkedő megoldásra, amint ezt a múltban számos alkalommal kinyilvánította.

A 2008 novemberében Dharamsalában diaszpórában élő tibetiek különleges nagygyűlése újból megerősítette a Kínai Népköztársasággal a középút elvei szerint folytatott párbeszédre vonatkozó rendelkezést. A nemzetközi közösség tagjai mindkét felet arra ösztönözték, hogy térjenek vissza a tárgyalóasztalhoz. Sokan közülük abbéli véleményüket fejezték ki, hogy a Memorandum megfelelő alapot nyújthat a megbeszélésekhez.

1. A Kínai Népköztársaság szuverenitásának és területi integritásának tiszteletben tartása

Őszentsége a Dalai Láma több alkalommal kinyilatkoztatta, hogy nem törekszik Tibet a Kínai Népköztársaságtól való leválasztására, és célja nem Tibet függetlensége. Fenntartható megoldásra törekszik a Kínai Népköztársaságon belül. Ez az álláspont félreérthetetlenül szerepel a Memorandumban.

A Memorandum a valódi autonómia gyakorlatát kéri, nem függetlenséget, „fél-függetlenséget” vagy „álcázott függetlenséget”. A Memorandum

tartalma, amely leírja, mit ért valódi autonómia alatt, félreérthetetlenül tisztázza ezt. A Memorandumban javasolt autonómia formája és foka összhangban van a Kínai Népköztársaság alkotmányának autonómiára vonatkozó rendelkezéseivel. A világ különböző tájain gyakorolnak autonóm területek olyan önrendelkezést, mint amit a Memorandum javasol, anélkül, hogy ezáltal vitatnák vagy fenyegetnék annak az államnak a szuverenitását és egységét, amelynek részei. Ez teljesül mind az egységes, mind a szövetségi jellegű államokban található autonóm területekre. A helyzet szemlélői, köztük a nemzetközi közösség pártatlan politikai vezetői és tudósai szintén elismerik, hogy a Memorandum a Kínai Népköztársaságon *belüli* autonómiára tesz felhívást, nem a Kínai Népköztársaságtól való függetlenséget vagy elszakadást célozza meg.

A kínai kormány másként vélekedik Tibet történelméről, mint a tibetiek, és őszentsége a Dalai Láma tökéletesen tisztában van azzal, hogy a tibetiek nem fogadhatják azt el. A történelem a múlt eseményeit öleli fel, megváltoztatni nem lehet. Őszentsége a Dalai Láma azonban a jövőbe tekint, nem a múlton mereng. Nem kívánja, hogy a történelemszemléletbeli különbség akadályozza a Kínai Népköztársasággal közös, kölcsönösen előnyös jövőt.

A kínai központi kormány által a Memorandumra adott válaszok megvilágítják annak lankadatlan gyanakvását, hogy őszentsége javaslati taktikai lépések a függetlenség elérésének titkos stratégiájában. Őszentsége a Dalai Láma tudatában van a Kínai Népköztársaság aggályainak és Tibet jelenlegi helyzetének törvényességével kapcsolatos érzékenységének. Ezért őszentsége a Dalai Láma követein keresztül üzente és nyilvánosan is azt nyilatkozta, hogy készen áll morális tekintélyét latba vetni, és amennyiben sikerül megállapodni az autonómia kérdésében, felruházni azt azzal a törvényességgel, ami a nép támogatásához és a megfelelő végrehajtáshoz szükséges.

2. A Kínai Népköztársaság alkotmányának tiszteletben tartása

A Memorandum határozottan kijelenti, hogy az őszentsége a Dalai Láma által Tibet népének áhított valódi autonómiát az alkotmány keretén és autonómiára vonatkozó elvein belül kívánja elérni.

A nemzeti regionális autonómia fogalmát meghatározó alapelv a kisebbségi nemzetiségek identitásának, nyelvének, szokásainak, hagyományainak és kultúrájának megőrzése és védelme egy több nemzetiségből álló államban az egyenlőségre és az együttműködésre alapozva. Az alkotmány lehetőséget nyújt autonóm szervek alapítására „olyan területeken, ahol a nemzetiségi kisebbségek koncentrált közösségekben élnek, hogy gyakorolhassák önrendelkezési hatalmukat”. Ezzel az elvben összhangban a fehér könyv *Tibet regionális etnikai autonómiájáról* (2004. május) azt írja, hogy a kisebbségi nemzetiségek „saját sorsuk irányítói és saját ügyeik urai”.

Alapvető elveinek keretrendszerén belül egy alkotmánynak alkalmazkodnia kell a kor szükségleteihez és az új vagy megváltozott körülményekhez. A Kínai Népköztársaság vezetői értelmezésükkel és jogalkalmazásukkal megmutatták, mennyire rugalmas a Kínai Népköztársaság alkotmánya, és a változó körülmények hatására változtatásokat és módosításokat is végeztek rajta. Az ilyen rugalmasság a tibeti helyzetre alkalmazva képes lenne, ahogyan azt a Memorandum írja, helyet adni a tibeti szükségleteknek az alkotmánnyal és annak az autonómiáról alkotott elveivel összhangban.

3. A „három kötelék” tiszteletben tartása

Őszentsége a Dalai Láma álláspontja, amint azt a Memorandum tartalmazza, semmilyen módon nem támadja vagy vonja kétségbe a Kínai Kommunista Párt uralmát a Kínai Népköztársaságban. Ugyanakkor ésszerű arra számítani, hogy az egység, a stabilitás és a harmonikus társadalom előmozdítása érdekében a Párt megváltoztatja jelenlegi, a tibeti kultúrát, vallást és identitást fenyegetésként kezelő hozzáállását.

A Memorandum a Kínai Népköztársaság szocialista rendszerét sem vitatja. Tartalmában semmi sem utal a rendszer megváltoztatásának vagy a tibeti régiók ez alóli kivonásának óhajására. Őszentsége a Dalai Láma köztudottan a szocialista gazdaságot és ideológiát részesíti előnyben, ami az egyenlőséget segíti, és felemeli a társadalom szegényebb rétegeit.

Őszentsége a Dalai Láma felhívása a Kínai Népköztársaságon belüli valódi autonómiáért elismeri a Kínai Népköztársaság alkotmányának a kisebbségi nemzetiségek autonómiájáról megfogalmazott elveit, és azok céljaival összhangban van. Ahogy a Memorandum kiemeli, az autonómiára vonatkozó rendelkezések jelenlegi alkalmazása azonban határozottan megtagadja a tibetiektől a valódi autonómiát, és nem adja meg a tibeti népnek az önrendelkezés jogát, hogy „saját ügyeik urai” legyenek. Napjainkban a tibetiek jólétére vonatkozó fontos döntéseket nem tibetiek hozzák. A Memorandumban felvázolt valódi autonómia életbe léptetése biztosítaná a tibetiek számára az igazi önrendelkezéshez való joguk gyakorlásának lehetőségét, ami által urai lehetnének saját ügyeiknek, összhangban az alkotmánynak az autonómiára vonatkozó elveivel.

A valódi autonómiáról szóló Memorandum tehát nem ellentétes a „három köteléssel”.

4. A kínai központi kormány hierarchiájának és jogkörének tiszteletben tartása

A Memorandumban foglalt javaslatok semmilyen módon nem tagadják az Országos Népi Gyűlés (ONGY) és a kínai központi kormány más szerveinek hatalmát. A Memorandum leírja, hogy a javaslat teljes

mértékben tiszteletben tartja a központi kormány és szervei, köztük az ONGY, és Tibet autonóm kormánya közötti hierarchikus különbségeket.

A valódi autonómia minden formája együtt jár a hatalom és felelősségek, köztük a törvénykezés elosztásával a központi és az autonóm helyi kormány között. Természetesen a törvények és rendelkezések alkalmazási hatásköre az autonóm régió illetékességére korlátozódik. Ez egységes államokra és szövetségi rendszerekre egyaránt teljesül.

Ezt az elvet az alkotmány is elismeri. Az alkotmány autonómiára való rendelkezéseinek szellemisége az, hogy az autonóm régióknak szélesebb döntési jogkört biztosítson a közönséges tartományokra ruházott hatalmon felül. Az Országos Népi Gyűlés Állandó Bizottsága előzetes jóváhagyása szükséges az autonóm területek valamennyi törvényéhez és jogszabályához (az alkotmány 116. cikkelye), amelynek jelenlegi gyakorlata valójában szűkebb mozgásteret ad az autonóm területeknek a helyi körülményekhez igazodó döntéshozatalra, mint Kína közönséges (nem autonóm) tartományainak.

Ahol a döntéshozó hatalom megoszlik a kormányzás különböző szintjei (a központi kormány és az autonóm kormány) között, fontos biztosítani a konzultáció és együttműködés eljárásait. Ez segíti a kölcsönös megértés javítását, és biztosítja az irányelvek, törvények és jogszabályok ellentmondásainak és következetlenségeinek visszaszorítását. Csökkenti továbbá a különböző kormányzati szervek közötti hatalomelosztás kapcsán felmerülő viták kialakulásának esélyét is. Az ilyen eljárások és mechanizmusok nem teszik egyenlővé a központi kormányt és az autonóm kormányokat, továbbá nem utasítják el a központi kormány vezetői szerepét.

Az autonómia megosztásának lefektetése az alkotmányban vagy más megfelelő szinten nem teszi egyenlő státuszúvá a központi és a helyi kormányt, és nem korlátozza vagy gyengíti a központi kormány hatalmát. Az intézkedés célja az, hogy (jogi) biztosítékot nyújtson mind az autonóm, mind a központi hatalom részére, hogy egyik se változtathassa meg egyoldalúan az autonómia általuk meghatározott alapvonásait, illetve hogy legalább az alapvető változtatások előtt egyeztetniük kell a feleknek, hogy azok hatályba lépjenek.

5. A kínai központi kormánynek a Memorandumban említett egyes illetékességi kérdésekkel kapcsolatos aggályai

a) Közbiztonság

A kormány aggályát fejezte ki amiatt, hogy a Memorandum szövegében az autonóm régióknak adandó hatáskörök között szerepelnek a közbiztonsági ügyek, mivel látszólag úgy értette, hogy ez honvédelmi kérdésekre vonatkozik. A honvédelem és a közbiztonság két külön terület. Őszentsége

a Dalai Láma világosan kifejtette, hogy a honvédelem felelőssége a Kínai Népköztársaság kezében van, és a központi kormányra tartozik. Ez a hatáskör nem az autonóm területek ügye. A legtöbb autonómiai megállapodás esetében így van. A Memorandum külön kitér szó szerint a „belső közrendre és közbiztonságra”, és kiemeli annak fontosságát, hogy a biztonsági személyzet túlnyomórészt tibetiekből álljon, mivel ők ismerik a helyi szokásokat és hagyományokat. Ez továbbá segít megfékezni azokat a helyi incidenseket, amelyek nézeteltérésekhez vezetnének a nemzetiségek között. A Memorandum erre vonatkozó javaslati összhangban állnak az alkotmány 120. cikkelyében megfogalmazott elvvel (amit a regionális nemzeti autonómia törvényének 24. cikkelye is tükröz), ami a következőket mondja ki:

„A nemzeti autonóm területek önszabályozó szervei jogosultak az állam hadászati rendszerével és a gyakorlati helyi igényekkel összhangban, az Államtanács jóváhagyásával helyi közbiztonsági erőket szervezni a közrend fenntartására.”

Ebben a kontextusban hangsúlyozandó az is, hogy a Memorandum sehol sem javasolja a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg kivonását a tibeti területekről.

b) Nyelv

A tibeti nyelv védelme, használata és fejlesztése a tibetiek által gyakorolt valódi autonómia egyik kulcskérdése. Az a törekvés, hogy a tibeti legyen az elismert fő vagy hivatalos nyelv a tibeti területeken, nem ellentmondó, hiszen a kínai központi kormány Fehér Könyve *Tibet regionális etnikai autonómiájáról* hasonló álláspontot fogalmaz meg, ahol azt írja, hogy a tibeti területi kormány által elfogadott jogszabályok előírják, hogy „egyenlő figyelmet szenteljenek a tibeti és a Han-kínai nyelveknek a tibeti autonóm területen, melyek közül a tibeti a főbb nyelv...” (a szerző kiemelése). A Memorandumban használt „fő nyelv” kifejezés egyértelműen utal további nyelvek használatára is.

Az, hogy a Memorandum nem tér ki a kínai nyelv használatára és tanítására, nem úgy értelmezendő, hogy a dokumentum „kizárná” ezt a nyelvet, ami a Kínai Népköztársaság egészének legfőbb és közös nyelve. Itt kell azt is kihangsúlyozni, hogy a száműzetésben működő tibeti vezetés lépéseket tett annak elérésére, hogy a száműzetésben élő tibetiek kínaiul tanuljanak.

Az olyan tibeti javaslat tehát, ami a tibeti nép saját nyelvének tanulását hangsúlyozza, nem értelmezendő „szeparatistának”.

c) Népeség vándorlásának szabályozása

A Memorandum azt javasolja, hogy az autonóm terület helyi kormánya rendelkezzen hatáskörrel azon személyek lakóhelyének, letelepedésének és munkavállalásának vagy egyéb gazdasági tevékenységeinek szabályozásában, akik máshonnan kívánnak a tibeti területekre költözni. Ez az autonómia szokásos eleme, ami a Kínai Népköztársaságban nem áll példa nélkül.

Több ország is létesített olyan rendszereket vagy fogadott el olyan törvényeket, amelyek megvédik a sérülékeny területeket vagy az őslakos és kisebbségi népeket az ország más részeiből a területre irányuló bevándorlástól. A Memorandum kifejezetten hangsúlyozza, hogy *nem* azt javasolja, hogy az évek óta tibeti területeken élő nem-tibetieket kiutasítsák onnan. Őszentsége a Dalai Láma és a Kashag egyaránt világosan kifejtették ezt korábbi nyilatkozataikban, ahogy a küldöttek is így tettek kínai tárgyalófelekkel való érintkezéseik során. Az Európai Parlamenthez 2008. december 4-én intézett beszédében őszentsége a Dalai Láma újból elmondta, hogy „a célunk nem az, hogy kiutasítsuk a nem-tibetieket. Aggodalmunk tárgya a főleg Han-kínaiak és egyéb nemzetiségek mesterségesen előidézett, tömeges bevándorlása számos tibeti területre, ami marginalizálja a bennszülött tibeti népességet és fenyegeti Tibet törékeny környezetét.” Ebből egyértelműen kiderül, hogy őszentsége egyáltalán nem azt javasolja, hogy Tibetben csak tibetiek éljenek, és más nemzetiségeknek erre ne legyen lehetősége. A kérdés az időszaki, szezonális munkavállalók és új letelepedők szabályozására vonatkozó hatáskör megfelelő elosztására irányul, hogy megvédje a tibeti területek sebezhető őslakos népességét.

A Memorandumra válaszolva a kínai központi kormány elutasította a javaslatot, hogy az autonóm kormányok részben szabályozhassák a Kínai Népköztársaság más részeiről származó személyek belépését és gazdasági tevékenységeit, mivel „az alkotmány és a regionális nemzeti autonómia törvénye nem tartalmaz rendelkezéseket az átmeneti népesség korlátozására”. Valójában a regionális nemzeti autonómia törvénye 43. cikkelyében pontosan ilyen szabályozást fogalmaz meg:

„A törvényes kikötésekkel összhangban a nemzeti autonóm területek önszabályozó szerveinek ki kell dolgozniuk intézkedéseket az átmeneti népesség felügyeletére.”

A Memorandumban foglalt tibeti javaslat tehát ebből a szempontból nem ütközik az alkotmánnyal.

d) Vallás

A Memorandum kitétele, hogy a tibetiek saját hitük szerint gyakorolhassák vallásukat, maradéktalanul összhangban áll a Kínai Népköztársaság alkotmányának a vallásszabadságra vonatkozó elveivel. Továbbá

összhangban áll a vallás és az állam szétválasztásának elvével, amelyet a világ számos országa vall magáénak.

Az alkotmány 36. cikkelye garantálja, hogy senki sem „kötelezhet állampolgárokat arra, hogy bármely vallásban higgyenek vagy ne higgyenek”. Mi osztjuk ezt a nézetet, de úgy látjuk, hogy napjainkban a kormányzati erők jelentős módon beavatkoznak a tibetiek vallásgyakorlásába.

A mester és tanítvány közötti spirituális kapocs és a vallási tanok átadása, stb., lényeges elemei a Dharma gyakorlatnak. Ezek korlátozása a vallásszabadság megszegése. Ehhez hasonlóan az állam és intézményei részéről tapasztalható beavatkozás az újjászületett lámák elismerésének terén, mint az állam által 2007. július 18-án elfogadott jogszabály az újjászületett lámák szabályozásáról és irányításáról, az alkotmányban foglalt vallásszabadság súlyos megsértése.

A vallásgyakorlás a tibeti nép soraiban széles körben elterjedt és létfontosságú tevékenység. Az érintett hatóságoknak tiszteletben kellene ezt tartaniuk ahelyett, hogy a buddhista gyakorlatot fenyegetésnek látják. A buddhizmus hagyományosan és történetileg mindig is fontos egyesítő és pozitív tényező volt a tibeti és kínai népek között.

e) Egységes közigazgatás

A tibetiek kívánsága az egyetlen autonóm területen belüli kormányzásra tökéletesen megfelel az alkotmány autonómiához kapcsolódó elveivel. A Memorandum világosan megindokolja, miért szükséges a tibeti nemzetiség integritásának tiszteletben tartása, és nem „nagyobb Tibetre vagy kisebb Tibetre” vonatkozik. Ahogy a Memorandum is kiemeli, a regionális nemzeti autonómia törvénye lehetővé teszi az adminisztratív határok ilyen jellegű módosítását a megfelelő eljárások betartása esetén. Így ez a javaslat semmilyen módon nem sérti az alkotmányt.

Ahogy a küldöttek a tárgyalások korábbi fordulóiban rámutattak, számos kínai vezető, köztük Csou En-laj miniszterelnök, Chen Yi alelnök és Hu Yaobang párttitkár is támogatta azt a felvetést, hogy valamennyi tibeti terület kerüljön egy közigazgatási egységbe. A Kínai Népköztársaság egyes magas rangú tibeti vezetői, köztük a 10. Pancsen Láma, Ngapo Ngawang Jigme és Bapa Phuntsok Wangyal szintén erre szólítottak fel, és megerősítették, hogy ez összhangban lenne a Kínai Népköztársaság alkotmányával és törvényeivel. 1956-ban a kínai központi kormány különleges bizottságot állított fel, melynek tagja volt a Kommunista Párt magas rangú tagja, Sangye Yeshe (Tian Bao), amely bizottság feladata a tibeti területek egyetlen autonóm régióba való integrációja volt, de a munkálatokat később ultra-balos elemek hatására leállították.

A tibeti területek egyetlen közigazgatási területre való összesítése alapvetően azért szükséges, hogy válaszoljon a tibetiek szívből jövő vágyára, hogy egy népként gyakorolhassák az önrendelkezés jogát, és megvédhessék és fejleszthessék kultúrájukat és spirituális értékeiket. Ez az alkotmány regionális nemzeti autonómiára vonatkozó, az alkotmány 4. cikkelyében lefektetett elveinek alapvető előtétele és célja is. A tibetiek aggódnak a tibeti nemzetiség integritásáért, amelyet a javaslat tiszteletben tart, szemben a jelenlegi rendszer folytatásával. Közös történelmi örökségük, szellemi és kulturális identitásuk, nyelvük, továbbá sajátos affinitásuk az egyedi tibeti fennsíki környezethez jelenti a köteleket a tibeti nép tagjai között. A Kínai Népköztársaságban a tibetieket egy nemzetiséghez tartozónak ismerik el, nem több nemzetiség tagjainak. A jelenleg Tibet más tartományokhoz tartozó autonóm közigazgatási területein és megyéiben élő tibetiek ugyanehhez a tibeti nemzetiséghez tartoznak. A tibetiek, köztük őszentsége a Dalai Láma, elsősorban a tibeti kultúra, spirituális értékek, nemzetiségi identitás és környezet védelmét és fejlődését tartják szem előtt. A tibetiek nem a tibeti autonóm területek kiterjesztését kérik. Csak azt szeretnék, ha a már most tibeti autonóm területekként elismert területek egységes közigazgatás alá kerülnének, ahogyan ez a Kínai Népköztársaság más autonóm területein megfigyelhető. Amíg a tibetieknek nincs lehetőségük saját magukat egy közigazgatási egységen belül kormányozni, a tibeti kultúra és életmód megőrzése nem lehet hatékony. Napjainkban a tibeti népesség több mint fele különböző tartományi kormányzatok prioritásainak és érdekeinek alávetve él, amelyekben a tibetieknek nem jut jelentős szerep.

Ahogy a Memorandum kifejti, a tibeti nép csak akkor tudja valóban gyakorolni regionális nemzeti autonómiáját, ha saját autonóm kormánya, népi gyűlése és más önrendelkezési szervekei lehetnek, amelyek a tibeti nemzetiség egésze fölötti jogkörrel bírnak. Ez az elv olvasható az alkotmányban, ami elismeri a kisebbségi nemzetiségek jogát a területi autonómia gyakorlására „olyan területeken, ahol a nemzetiségi kisebbségek koncentrált közösségekben élnek”, és hogy „önrendelkezési szerveket hozzanak létre autonómiájuk gyakorlására” (4. cikkely). Amennyiben a regionális nemzeti autonómiáról szóló törvény bevezetőjének ünnepélyes kitétele, miszerint az „állam tiszteletben tartja és garantálja a kisebbségi nemzetiségek jogát saját belügyeik igazgatására”, az értelmezés szerint nem foglalja magába olyan autonóm terület kialakításának választását, ahol a kisebbségi nemzetiség tagjai egymással érintkező területeken koncentrált közösségekben élnek, az az autonómia alkotmányos elveit ássa alá.

A tibetiek folyamatos megosztása, valamint különböző törvények és jogszabályok alkalmazása rájuk megtagadja tőlük a valódi autonómia gyakorlásának jogát, és megnehezíti eltérő kulturális identitásuk megőrzését. Nem lehetetlen feladat a központi kormány számára a megfelelő adminisztratív módosítások életbe léptetése, hiszen a Kínai

Népköztársaság más részein, név szerint Belső-Mongólia, Ningxia és Guangxi autonóm területek esetében megtette ugyanezt.

f) Politikai, társadalmi és gazdasági rendszer

Őszentsége a Dalai Láma ismételten és következetesen kijelentette, hogy senkinek, legkevésbé neki magának, nem áll szándékában visszaállítani a Tibetben 1959 előtt uralkodó politikai, társadalmi és gazdasági rendszert. A jövő autonóm Tibetjének célja a tibetiek társadalmi, gazdasági és politikai helyzetének jobbá tétele, nem a múlthoz való visszatérés. Zavarba ejtő és talányos, hogy a kínai kormány továbbra is, minden ellenkező tény ellenére azzal vádolja őszentségét a Dalai Lámát és kormányát, hogy szándékukban áll visszaállítani a régi rendszert.

A világ minden országában és társadalmában, köztük Kínában is voltak olyan politikai rendszerek a múltban, amelyek napjainkban elfogadhatatlanok lennének. A régi tibeti rendszer sem kivétel ez alól. A világ jelentős társadalmi és politikai fejlődésen ment keresztül, és komoly lépéseket tett az emberi jogok és az életminőség elismerése terén. A száműzetésben élő tibetiek saját, modern demokratikus rendszert fejlesztettek ki, valamint oktatási és egészségügyi rendszereket és intézményeket. Így a tibetiek egyenrangú társak lettek a világ más országainak polgáraival. Magától értetődő, hogy a Kínai Népköztársaságban élő tibetiek is előre léptek a kínai uralom alatt, és fejlődött társadalmi, oktatási, egészségügyi és gazdasági helyzetük. A tibeti nép életszínvonalja azonban a Kínai Népköztársaságban a legelmaradottabb, és a tibetiek emberi jogait nem tartják tiszteletben.

6. A fő kérdés elismerése

Őszentsége a Dalai Láma és az emigráns kormány más tagjai nem fogalmazzak meg személyes kívánságokat. Őszentsége a Dalai Láma a tibeti nép jogait és jólétét tartja szem előtt. Ezért az alapvető orvosolandó kérdés a valódi autonómia hitelt érdemlő alkalmazása, amely lehetővé teszi, hogy a tibeti emberek rendelkezzenek saját maguk fölött hajlamuknak és szükségleteiknek megfelelően.

Őszentsége a Dalai Láma a tibeti nép nevében emel szót, akikkel mély és történelmi kapcsolatot ápol, amely a teljes bizalomra épül. A tibeti nép semmilyen más kérdésben nem ért annyira egyet, mint azon kívánságában, hogy őszentsége a Dalai Láma visszatérjen Tibetbe. Nem vitatható, hogy őszentsége a Dalai Láma törvényes képviselője a tibeti népnek, amely kétségkívül igaz képviselőjének és szóvivőjének tekinti. Kizárólag az őszentségével a Dalai Lámával folytatott párbeszéd útján lehet megoldani a tibeti kérdést. Ennek a ténynek az elismerése nagyon fontos.

Ez kiemeli az őszentsége a Dalai Láma által is sokszor hangsúlyozott tényt, miszerint elhivatottsága Tibet ügyéért nem bizonyos személyes jogok vagy politikai pozíció igénylését szolgálja, sem a száműzetésben élő tibeti vezetés követeléseit. Amint sikerül megegyezésre jutni, az emigráns tibeti kormányt felosztatják, és a Tibetben dolgozó tibetiekre hárul Tibet irányításának felelőssége. Őszentsége a Dalai Láma több ízben is világosan kifejtette, hogy nem fog politikai tisztséget betölteni Tibetben.

7. Őszentsége a Dalai Láma közreműködése

Őszentsége a Dalai Láma felajánlotta, és továbbra is készen áll, hogy hivatalos közleményt adjon ki, amelynek célja a kínai központi kormány kételyeinek és aggályainak elosztatása az ő pozíciójával és szándékaival kapcsolatban a fent meghatározott kérdésekben.

A közleményt az őszentsége a Dalai Láma képviselői és a kínai központi kormány képviselői közötti elégséges egyeztetés után fogalmazzák meg, ezáltal biztosítva, hogy a közlemény a kínai központi kormány és a tibeti nép alapvető szükségleteit kielégítse.

Nagyon fontos, hogy mindkét fél közvetlenül tájékoztassa a másik felet aggályairól, és ezeket ne a párbeszéd ellehetetlenítésére használja fel, ahogyan erre a múltban volt példa.

Őszentsége a Dalai Láma ezt a javaslatot abban a reményben teszi, hogy lehetséges közös nevezőt találni a Kínai Népköztársasággal a Kínai Népköztársaság alkotmányának autonómiára vonatkozó elveivel és a tibeti nép érdekeivel összhangban. Ebben a szellemben őszentsége a Dalai Láma arra számít és abban bíz, hogy a Kínai Népköztársaság képviselői élnek a Memorandum és ezen jegyzet nyújtotta lehetőséggel, hogy elmélyítsék a tárgyalásokat, és lényegi haladást érjenek el a kölcsönös megértés kialakítása felé.

¹ A „három kötelék”, amelyet a központi kormány kikötött: (1) a Kínai Kommunista Párt vezetői szerepe; (2) a kínai jellemzőkkel felruházott szocializmus; és (3) a regionális nemzeti autonómia rendszere.